

MUTATMÁNY.

HAZUCHA

„IVÁN“

czimű 5 felvonásos szomorujátékából.

HARMADIK FELVONÁS.

(Folytatás.)

Pál. (Leikes ihletődéssel.)

Hát lábra kelt már a pártoskodás?

Ez veszi el honunkat egykoron! —

Mért kell Ivántól elszakadnotok?

Mért illy halálos lángra gyujtnotok

Most a' hazáért égő sziveket? —

Ivánt előbb vállaltuk el királynak,

És ő marad király!

Bors. Vitéz urak!

Én minden párt' szavára hallgatok —

A' vélemény szabad! De hogy ha rám

Fordít figyelmet a' magyar haza,

Olly tiszteletnek tartom e' figyelmet,

Hogy azt követni nem szünök soha,

És mindenektől várhatom hogy azt,

Ki engem ohajt a' királyi székre,

Illy kényparancsesal hallgatásra birni

Ne fogja senki.

Pál. Oh hazám! hazám!

Ha így cselekszünk, veszted messze nincs!

Bors' harmadik barátja.

Hogy észre, szivre, érdemekre nézve

Iván legelső mindenek fölett,

Azt minden ember kész megvallani.

— Királyi trónon nem csak elme, szív,

Szükséges a' tapasztalás is ott;

És Bors Ivánnál sokkal évesebb,

'S így tőle sokkal több jót várhatunk.

Egy ősz úr feláll.

Ha érdem ősznek lenni, — én talán

Ezen gyűlésben legkorosb vagyok.

De hogyha vizsga szemmel átfutom

Tapasztalásim hosszú sorzatát:

Az őszben is gyakorta láttam én

Ifjúi korhoz tartozó hibát.

Gyakorta láttam tántorogni ott

Az ősz, hol ifju biztosan futott;

'S ha éles észszel nézzük a' jelent,

Ki vétkes itt? az ifju e vagy ősz?

Mig itt az ifju tette készül a'

Honért, az ősznek párttűtés forog

Bőszült agyában! —

Ne nézzük a' kort. A' király Iván!

Iván' pártja. Iván királyunk!

Bors barátja. Bors lesz a' király!

Iván. Fényt nem kívánok, csak hazám javát!

Azt hittem, a' köz bizalom vala,

Melly most királynak híva engemet.

Látom, csalódtam. Párttűtés ok

Hazámba lenni nem fogok soha.

Im visszanyujtom, a' mit adtatok,

Válasszatok más népszerűbb királyt,

Kit a' hazában tisztel mindenik.

Többen (zajosan.)

Maradj királyunk!... Életünk tiéd! —

Te vagy királyunk! Senki más! Iván!

Bors. A' mit hazámtól nyertem, a' jogot,

Karddal kivini kész vagyok, ha kell.

Pál. Esméljetez föl, honfi-társaim!

Szemközt hatalmas ellen áll velünk,

A' kit leküzdnünk könnyü nem leszen.

'S oh ég! mi átkod verte a' magyart!

Mi mégis egymást tékozzoljuk addig,

Mig a' köz-ellen mindenik felett

Emelve karját újra földre sujt,

Istenre kérek, nézzetek hazánkra!

Bors (hevesen.) Én érte küzdök.

Mindnyájan. És mi érte mind!

Pál. Bors, mondj le kérek — —

Bors. Ezt Iván tegye. —

Meválík merre fordul a' dolog.

A' ki erősebb, lesz hatalmasabb.

Iván. Ez hát az érzés, melyet mindeniktől,

Kik e' teremben összegyűltenek

A' hon' javáért várhatánk? — ez az?

El e' teremből! Bors, azonnal el!

Önkebelünkben ámulót nevelni

Mi nem fogunk. — Ha honfi társaim

Fő bizodalmat én hozzám mutattak,

Mevédem én is, a' mit a' haza

És hű barátim biztanak reám! —

Ki gyáva szívvvel csak kül csillogásért

Kész megzavarni minden szent ügyet,

Nem érdemes, hogy férfiakkal egy

Tanácsban üljön. — Bors te menni fogsz!

Most mint király, eredj! parancsolom.

Bors (daczosan.)

Te nem parancsolsz! Én magam megyek!
Mi egy tanácsban úgy se férhetünk;
Azért ki hívem, jőjön el velem. (Elmegy.)

Iván. Lássuk, ki még ügyünkben áruoló.

(Bors' három barátja elmegy.)

NEGYEDIK JELENÉS.

Előbbiek, az elmenteken kívül. (Darab ideig néma csend, melly alatt a' jelenlevőkön csudálkozás, sajnálat, boszankodás' és harag' jelei látszanak.)

Pál. Milly megvakított!

Páznámi. Átok a' fején!
Melly őt e' pártütésre kizteté.

Ottmár. Mind össze három távozott vele,
Igy tőle nem kell semmit tartanunk.
Hadd menjen el, majd tán észére tér.

Iván. Ritkán cselekszik úgy, mint föltevő,
Ki illy hevülten ígér tetteket
Magába szálанд nem sokára ő.....

Most hős urak! miket rám biztatok,
Mind teljesíteni hű iparkodásom.
Ha most is hozzám hajlik szívetek,
Esküdjete hűséget énnekem.

Páznámi. Mi a' halálig híveid leszünk!

Pál. Mindenben, a' mit köz javunkra téssz,
Fogunk követni hiven!

Mindnyáján. Esküszünk!

Iván. Én a' szerencsét véletek fogom
Megosztani mindig. — És ti engemet
Nem hagytok a' veszélyben?

Mindnyáján. Nem soha!

Iván. Én mindenekről már gondoskodám. —
István Egerben, többé nem beteg,
'S az országgyűlést ő nyitandja meg
Mint biztos hírből értem. — A' gyűlésből
A' gyógyulásért hálaáldozatra
Templomba fognak menni mindenik,
Itt a' király gyón és megáldozik.
A' zsarnokoknak nincsen istenök,
És áldozásuk lelki kárhozat.

Az ostya, mellyet nyelve mocskosít,
Taszítsa el pokolra a' gonoszt!

Pál. Egyházi kincs sem volt előtte szent,
Ez rája isten büntetése lesz.

Iván. E' vétket ég bocsássá meg nekünk!
Oh, mert mi kis jót ember e' hazában
Végezni képes, titkos úton
Végezze azt, mert száz kigyó sziszeg
A' jó cselekvést semmisíteni. —

ÖTÖDIK JELENÉS.

Előbbiek. Bors' második barátja belép.

Páznámi. Mi baj van újra? áruológ.

Iván (Páznámihoz). Kiméld
Az ellenséget 's megnyered szívét.

Bors' barátja.

Bors csöndes észszel általgondolá.
Mi kár eredne a' hazára, ha
Uj pártot ütne ő is ellene.
Királynak ösmer ő is tégedet,
'S a' köz' javáért szívesen lemond
Pártos csapatja által nyert jogáról;
'S hogy a' hazának boldog állapotja
Jobban lehessen eszközölhető,
Veled megosztja hű tanácsait:
Baráti kézfogásra vár reád
Alant az erdön a' barlang körül,
'S kér, menj le hozzá. Addig ő magát
Ezen teremben nem mutatja meg,
Mig újra tisztán nem fog állani.

Tombor. Az áruoló tán uj cselet készíte,
'S tán életedre tör. Ne menj Iván!

Többen. Ne menj!.... Ne menj!.... ne menj!

Bors' barátja.

Hogy nem fog érni legkisebb veszély,
Becsületével álla érte jót.

Iván. Elég! Megyek. Pusztuljon a' gyanu,
Hol a' hazának áll fen szent ügye. —
Ti csöndesen távozzatok haza,
Hogy szolgálzam ne lásson egyet is.
Addik keressen mindenik minél
Több jó barátot nyerni a' hazának. —
Egerben újra látni fogjuk egymást. (Elmegy.)

HATODIK JELENÉS.

(Iván távozta után az össze esküdtek kisebb nagyobb csoportokba gyülekeznek. Pál, és Ottmár a' szín elejére vonul oldalaslag. E' jelenés alatt a' többiek egyenkint és csoportokban mind eltávoznak.)

Pál, Ottmár.

Pál. Ottmár barátom, szóm vagyon veled.

— Ha így megyünk, veszt 's nem nyer a' haza.

Ottmár. Majd össze fog békélni Bors Ivánnal.

Pál. Alig hiszem, Bors módfelett heves,

Engedni nem fog jó tanácsnak ő;

Ki tudja, milly főtéteket szabad!

Ottmár. Mondj hát tanácsot, mit tegyünk?

Pál. Álmos kezünkben hagyta hős fiát;

De, esküvel kötött le hallgatásra.

Él Béla még! Ha álmos általunk

Ez állapotról értesítve lesz,

Nem fogja ellenezni, hogy fiát

A' pártütők királynak elfogadják.

Bár megvakítá testi szemre őt

Kálmán királyunk, — még az semmi baj —

A' lelki vakság ez baj egy királyban!

De Béla észre 's szivre nagy.

Ottmár. 'S Iván?

Pál. Iván honaért áldozatra kész,

Ha tudni fogja, hogy még Béla él,

Kész lesz királynak őtet vallani.

Ő benne minden apró pártokat

Közös javunkra egyesíthetünk.

Ottmár. Mind ezt hamar kell végre hajtánunk,

Mig nyílt csatára nem törend ki Bors.

Pál. A' köz jó gyorsaságra unszoland. —

Álmoshoz még ma egy lovas legényt

Biztos levéllel utra küldök én.

Ottmár. És én Dömösre járok. A' dologrul

Bélát ezennel értesíteni. (Mindketten elmennek.)

(Vége következék.)

ÁLFÉNYŰ FÁKLYA.

Ágfi-tul.

Fáklyát hordok velem,

Szünetlen lángolót:

'S nem látom fényinél

A' jót, igazt, valót.

'S ah mélyen érzem;

Hogy lángzó szerelem'

Halvány világánál

Nem lát a' elkiszem!

VÁNDORDALOK.

Pájer-tül.

I.

Este indulok ki
Édenem' körébül,
'S barna szőnyegével
Egy végetlen éjél
Zár el e' vidéktil.

Czélomhoz röpülök,
Mint a' légmadarca;
Hogy még vissza térjek
E' borongó éjnek
Bíbor hajnalára.

'S hogy: ha nap-sugarok
Csókolják az ormot, —
Vélők angyalomnak
Szép ajkára nyomjak
Egy szerelmi csókot.

II.

Vígan útaozom keresztül,
Vígan e' kerek világot;
Hallok fűlmélet dalolni,
Látok völgyi szép virágot:

Báj-szavad vissz-hangja e' dal,
Képed' a' virág mutatja;
Nélküled hiányzó üdvem'
Mind ez — némileg megadja. —

A' völgy' forrásától még is
Ah, nem csillapúl le szomjam'! —
Mellyet csókod' harmatával
Nálád oltogatni szoktam.

III.

Isten hozzád, te szép vidék!
Te kellem-dús virány! —
Öledbe' már nem nyughatom,
Tovább hív őrző angyalom,
'S tovább vonz szűm' sugallata:
Egy más vidék után.

Isten hozzád, te szép vidék! —
Én messze ballagok;
A' kedves honba vágy e' szív,
Hol kedvesem, apám, anyám
'S testvéreim várnak reám —
Kik ott már angyalok!

LITERATURAI VILÁG.

FELVILÁGOSÍTÓ ADATOK

Bajza' szinigazgatásának ügyében.

Hogy kivilágojjék, mennyire az igazság vezérlé tollamat, midőn e' lapok' 26ik számában Bajzárol néhány szót szölek, itt egy kis válasz, nem pusztá beszédből, hanem adatok felhordásából.

Azt mondam az érintett helyen: Bajza' a játékok' átvizsgálását naprol napra halasztotta. Erre illy értelemben válaszoltatik: „A' játékok' átvizsgálását naprol napra nem Bajza halasztá, hanem hárman halasztották.“ Ez ugyan maga is távol van attól, hogy mentésg legyen, sőt terhelőbb vád, mert a' mit égynek huzni halasztani vétek, háromnak huzni halasztani bizonyosan még nagyobb vétek. Hogy pedig csakugyan naprol napra huzatott, halasztott a' játékok' átvizsgálása, 's hogy a' volt igazgató e' részben a' legméltóbban illetetik tunyaság' érdemlett czimével, ennek bebizonyítására nem kell messze mennünk. Nézettesék meg ugyan is a' Századunk' 32-ik száma, 's azonnal világos lesz, hogy Bajza Hazucha' játékaiknak átvizsgálását három hónap és huszonkét napig halasztotta, 's ha a' szerző e' tunyaság miatt azokat vissza nem veszi, hihetőleg, még tovább is fogta volna halasztani. Ugyan így tett a' vádolt, Garaynak „Utolsó magyar káhn“ czimű játékával is, mely iránt, midőn az egy megbízott ur által neki kezeibe adatott, válasza az volt: hogy két hét alatt át nézdim. Lön azonban, hogy ugyancsak e' lapok' szerkesztőjéhez Garaytól jun. 2ikén egy levél érkezik, melyből csupán e' néhány szó elég lesz közlésül: „Boldog isten! azóta már két, két hét“ *) elmúlt 's Bajzárol még semmi felelet! Legyen elég e' két adat, melyhez, ha tetszik, több budapesti is fog járulhatni. — Az is furcsa dolog, hogy Fáyn Andrást, Rosty Albertet és Bajza Józsefet neveztetnek meg, mint kik a' szinbírálói küldöttséget tevék, 's ugyancsak az említett helyen Hazucha azt mondja, hogy szomorujátéka Szalay László' kezeiben hevert. Valljon ez is a' volt szinigazgató' szorgalmát 's rendtartását tanusítja e'?

Mondatik továbbá: „Bajzának a' szinbírálóságba befolyásrol nyilvánított lemondását a' választmány nem fogadta készséggel.“ Ezt és illyeseket, miket tudni azon íróknak, kik a' pesti magyar színház' fentartásához járulhatnak, nagyon érdekölben fekszik, nem czáfolatkindt kellene elmondani, hanem előleges nyilváníttas vagy hirdetéskep, hogy minden író tudja magát mihez tartani; ez esetben bizonyosan aluljegyzett felvilágosító sem lett volna kénytelen, a' színház-igazgatást tárgyzó dolgokat — mint illik — buzgóan nyilvánítni kívánván, a' megczáfolni kívánt viszonyokat hallomás után közleni. Különben hogy B. befolyással marad a' szinbírálóságba, ez nagyon fájdalmas és sajnálatos. Ollyan embereket akarnék én ott 's velem bizonyosan minden a' színház' előmenetelét szíven hordozó, kiket tiszta lélek 's az ügy' java vezérelnek; de nem egy ollyat, kinek szerkesztése alatt álló

*) Hét két hét annyi mint tizennyeg hét, azaz: három hónap és két hét!

lapban nyilván kitűzetett a' pártosság' zászlója, 's hol egy haza' láttára nem pirultak elmondani: „pártunk kell lenni! én párt' embere vagyok.“ E' nézetelt magának a' választmánynak nyilváníttott véleménye is — a' min végtelenül nem örülnök lehetetlen — homlokegyenest ellenkezik. 'S meg nem állhatom, hogy e' választmány' lelkes szavait, melyeket minden párt' emberének hathatósan szívére kötni ohajtanék, itt föl ne hozzam: „A' színeszeti választmány' a' millyen ellensége minden visszavonásnak és pártszakadásnak, olly igen ohajlja, hogy a' hazai írók, ezen minden becsületes keblű hazafinak nem vak buzgóságból, hanem megtisztult 's józan érzésből keletkező pártolására méltán számoló zsenge intézetet, ne a' viszáldások', hanem a' nálunk szintoloy mértékben hiányzó, mint szükséges egyesülés' czélpontjául tűznék ki magok elébe.“ Melly nézetet én 's hihetőleg minden, ki nem a' pártunk, hanem közügynek, előmenetelnek 's egyesülésnek barátja, a' legnagyobb örömmel írom alá, megkérvén egyszersmiud nyilvánosan mindazon szerkesztőségeket, melyek a' Bajza melletti nyilatkozást közlék: mutassák meg, hogy ők nem párt' emberei, nem pártos részesek' védői, 's közöljék lapjaikban jelen adataimat.

—r.—

HIR-KALÁSZOK

az élet földéről.

Győr, nyárhó 6ikán 1838. Városunk ismét egy új, igen készszerű intézettel gyarapult. Kis Dunánkon ugyanis, a' bástyák keletéjszaki sarkánál fürdő - bódé állittaték, melynek víze tulajdonkép rába-víz, 's így nem szöke, hanem sárgás színű, gyakran zavaros. Közelsége azonban a' városhoz, egyszersmind pedig jól alkalmazottsága reményt nyújt, hogy a' szabad dunafürdés veszeljít, minő mult hetekben egy derék izraelita tanító ért, — elkerülendők, inkább e' biztos helyen élvezdink a' fürdés élethosszabbító kellemeit azok is, kik eddig csoportosan jártak hármas folyónk valamelyikére, 's kioportol a' rakonczátlan víz minden évben kívánt egy két áldozatot. — Sokféle tekintetben foglalatokodtatja városunk népét az újdón ki-nevezett püspöknek m. Stankovics János urnak jövő hónap 26ikán tartandó ünnepélyes beiktatása, melyre nagy most is tétetnek előkészületek.

Pest, nyárhó 10ikén 1838. Azon épületek közt, melyek viz általi megrongáltatásuk után, új alakban, csinnal 's nagyszerűséggel párosultan emelkedendnek föl, különösen említést érdemel a' megyeházának Granátos utcazi része. Ennek szétfeltartásán naponkint számos kéz dolgozik, melly az újvilág utcazi részzel összehangzólag fölépülvén, a' tisztviselőségre nézve kényelmet, városunknak pedig dísz fog kölesönözni.

F. h. 4ikén kellemezen Iepeténk meg az ó-budai hajógyárban elkészült, 140 ló erejű „Erős“ vontató gőzönek iker-városunk partjai közt megjelenése által. Ugyan e' nap délutáni 4 óra tájon, közös vendéget, 's többi közt István főherceget is, hátára fogadván, álgudurrogás és folytonos hanga-zengzet közt próbapályát tón a' Dunán föl, D. Keszi felé, honnan visszatértekor, az épen Bécsből érkezett „Árpád“ által üdv-lövésekkel tisztelteték, melyeket Erősünk is viszonzóván, mintegy udvarlólag tett körüle néhány ügyes fordulást, megannyi tanujelét neve által bélyegzett tulajdonának 's rendkívüli sebességének.